



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Pastorum Concionatorumque Instructiones

Borromeo, Carlo

Coloniae, 1587

VD16 B 6753

Oratio. Caroli Cardinalis Tit. S. Praxedis, & Archiepiscopi, habita in
prouinciali Concilio V.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51263](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51263)

ORATIO.

Caroli Cardinalis Tit. S. Praxedis, & Archiepiscopi, habita in prouinciali Concilio v.



AM ex Euangelio, quod modò audistis, Patres Reuerendissimi, optimè intelligitis, Apostolos à Christo Domino conuocatos, & ad prædicationem regni caelestis missos esse cum potestate sanandi morbos, depellendiq; demones. Sunt etiam vobis ex euangelica illa commemoratione perspecta eius Apostolica legationis, Apostolicæq; officij leges, ore diuinæ sapientiæ præscriptæ, rursusq; cognitū studium, quod summum in illis exequendis Apostoli magna cum omniū admiratione præstiterunt. Cùm autem hoc ipso tempore Clerus, populusq; hic Mediolanensis vos, qui Apostolorū successores estis, ex legibus Christi Domini spiritu in sacro Tridentino cōcilio decretis, conuocatos, vnà mecum ad Conciliū prouinciale quintum concelebrandum conuenisse cernitis modo illius Apostolicæ conuocationis, & legationis, quæ Euangelicis verbis commemorata est, quasi speciem quandam, ob oculos propositam, intuetur. Christus enim Dominus cùm videret eo tempore turbas, tamquam oues sine pastore, huc atque illuc vagantes, varièq; disiectas; ac multiplici morborū genere affectas; earū statū pietatis visceribus miseratus non satis habuit, se vicos, oppida, omniaq; loca finitima & prædicando, & sanando peragrasse: sed in tanta

Christus, quantam ecclesie sue curam semper habuerit.

homi-

hominum, vndique confluentium, multitudine voluit etiam alios Euangelicae praedicationis, ac morborum curationis socios adhibere. Discipulos igitur orare iussit: duodecim Apostolos conuocauit, eosdemque misit ad illa munera exequenda. Nunc itidem is, qui ab Ecclesia sua cura & custodia oculos numquam deiecit, Erunt, inquit, oculi mei ibi semper, cum de summo caelo, tamquam ex altissima specula, prouinciam nostram Mediolanensem, praesertim superiorum annorum pestilentia multis partibus vexatam, misereque afflictam cerneret, non tam hominum interitum, quam spiritualium rerum detrimentis, atque damnis, quae multa inde consecuta sunt, in tanta iactura illam misericordia oculis respexit, ac nos, euangelij sui ministros, excitauit, & ad sanctas orationes, precesque concelebrandas, & ad procuranda Synodalibus episcopalibusque laboribus remedia. Adfuitis, patres sanctissimi, religiose orationi, quam sine intermissione, hoc sacro loco, in conspectu sacrosancti Clauis Iesu Christi Domini habuimus, ut spiritus sancti lumen imploraremus, quo adiuti, prouinciae nostrae bene gerenda rationem iniremus, spiritualiaque damna restauraremus: ob eam ipsam causam, nullus vicus, nullum oppidum, nulla urbs in prouincia est, quae ad preces, & ad poenitentiae, sacraeque Eucharistiae Sacramentum, & ad alia pietatis Christianae studia, atque officia excitata non sit vehementer. Iam vero, Patres, hodie, eodem Domini spiritu duce, conuocati hoc loco adsumus, ut & eidem precationum officio, & aliis Synodalibus actionibus operam ministerium

que

que nostrum præstemus. Sperandumque est, Christū
 Dominum tum preces nostras exauditurum: dixit
 enim, Si duo ex vobis consenserint super
 terram de omni re, quamcunque petierint
 fiet illis: tum etiam nobis, in salutarī hac tractatio-
 ne versantibus ad futurum. Vbi, inquit, fuerint
 duo vel tres congregati in nomine meo,
 ibi ego sum in medio eorum. Omnis porro
 hæc concilij provincialis actio, formam illam, vt dixi-
 mus, exhibet apostolicæ missionis, & legationis. Dum
 enim nostras, nostrarumq; Ecclesiarum res inter nos
 mutua charitate conferimus, dum de castissimo di-
 uinorum officiorum cultu disquirimus, dum de cleri,
 populiq; disciplina inuestigamus, dum & nostrorum,
 & apostolicæ visitationis in primis decretorum exe-
 cutionem inspicimus, dum rerum multarum collap-
 sam penè institutionem ob oculos ponimus, dum de
 instaurationis modo consultamus, dum constitutio-
 nes alias, ad damna resarcienda rectè accommo-
 datas spiritu sancto auctore, conficere studemus, vni-
 uersa hæc via, & ratio eò spectat, vt istis adiumentis,
 quæ à Deo existunt, mens nostra illustretur, charitas
 in nobis inflammetur, animarum zelus in cordibus
 nostris exardescat, animorum nostrorum episcopalis
 illa vis, & ardor magis atque magis incendatur, &
 quasi nouus quidam spiritus in nobis, qui decretorum
 provincialium virtute, & auctoritate munimur, ex-
 citetur vehementiùs ad improbos omnes spiritus de-
 pellendos, ad vitiorum pestem propulsandam, ad sa-
 nandas spirituales agritudines, ad asserendum deni-

Quam salu-
 tares conci-
 liorum cō-
 gregatio-
 nes, atque
 labores.

T que

que populis, cura nostra commissis; omnem curatio-
nem. O salutare episcopaliū conciliorum labores?
Adest vobis Christus Dominus: actionum vestrarum,
dux est spiritus sanctus: vos morum magistri, vos
populorum moderatores, vos sanctarum legum au-
ctores. Sapientia vestra Christiana disciplinatio
omnis instauratur; prudentia controuersie selantur;
charitate dissidia tolluntur; studio eriguntur manus
remissa; virtute genua dissoluta roborantur, animif-

Quanta ex
Synodis
prouincia-
libus inter-
missis, in-
commoda
que vires adduntur. Quid multis? hæc conciliorum
actio nos ipsos, qui doctoris officio fungimur, qui ec-
clesiæ medici sumus, docet, instruit, reficit, recreat,
exsuscitat. Quam misera igitur superiora tempora,
quibus tamdiu intermissa sunt multis partibus, pe-
nè, antiquata concilia prouincialia, & Synodi dice-
cesane neglecta. Quo factum est, vt multiplex malo-
rum, quasi sylua extiterit; basilicæ incultæ, ornamen-
ta supellectilis Ecclesiasticæ penè nulla, caeremonia-
rum ritus, & vsus vix cognitus, diuinorum officio-
rum ratio penè perturbata, chori disciplina rescissa,
functionum Ecclesiasticarum munera contempta, &
spreta, stationes sacerdotales, clericalesq; deserta,
omnia demum discipline officia abiecta, ac penè de-
posita, populi præterea institutio deprauata, morum
corruptelæ vndique oborta, festorum dierum vene-
ratio multis peccatis violata, sacrorum locorum
cultus multis partibus lusus, sacerdotalis ordi-
nis dignitas pro nihilo habita, & cuncta denique ad
eum statum deducta, vt lachrymis, luctu, commi-
serationeque digna essent. Vidimus nos, vidimus pro-
uincia

uincia nostra faciem deformatam, ~~non~~ planè à colla-
 crymabili illo templi Hierosolymitani aspectu dissi-
 milem: cum scilicet vastatis, & dirutis ab Antiocho
 rebus omnibus, fortissimus dux Iudas Machabeus
 templi illius cultum euersum, altare violatum, ia-
 nuas exustas, & omnia percussa, ac prostrata aspex-
 it: scissisque vestimentis, capite cineribus asperso,
 suspirijs, gemitu, luctuosissimisque vocibus, incredi-
 bilem vim lacrymarum in tantis augustissimi templi
 ruinis profugit. Gratias tibi agimus, optime Deus,
 cuius diuino munere Tridentinum Concilium miseris
 his temporibus celebratum est: vnde præter alia, que
 reipublica Christiana adiumenta subministrata sunt
 restitutus est tandem salutaris ille vsus Synodi, &
 diocesana, & provincialis: cuius institutum auxi-
 liante tua diuina gratia ita suscepimus, vt hodierno
 die ex Tridentina sanctionis præscripto iam quinti
 provincialis Concilij initium faciamus. Non est igitur
 Patres, cur nostra hac concione Concilij provin-
 cialis necessarium vsum, dignitatem, fructus vber-
 rimos, explicemus. Vos ipsi intelligitis sacrosanctam
 œcumenici illius Concilij auctoritatem, qua nobis
 iussum est, provinciale Concilium tertio saltem
 quoque anno conuocari: vos ipsi optimè memi-
 nistis, per nos de vestro consilio, & assensu, iam
 certam diem Concilij nostri provincialis præstitu-
 tam, perpetuamque illius indictionem deinceps
 decreto provinciali esse communitam. Est verò
 decreto provinciali esse communitam. Est verò
 cur, vnde digressi sumus, ad euangelicam com-
 morationem redeamus, que tota non solum huius

Tridentini
 Concilij
 vtilitas.

Conciliorū
cōuocatio
à Christo
instituta:
& quā
vtilis sit.

noſtri epiſcopoꝝ congreſſus, conuentuſq; rationē, ſed
etiam munera, & officia, quæ in eo præſtare, aut cer-
tè ſpectare debemus ſignificare, & declarare vide-
tur. Primum igitur videamus, Patres, cur Chriſtus
Dominus, cū ſingulos Apoſtoloſ ad apoſtolica lega-
tionis munera inſtruere, ac mittere poſſet, omnes ſi-
mul eam ob cauſam conuocauit. Qua ex re perſpicuū
nobis fiet, quare iam ab initio ferè naſcentis Eccleſiæ
inſtitutum ſit, epiſcopoſ prouinciæ ad Metropolitanā
conuenire, prouinciales leges ſancire, ſancitas, ab om-
nibus, qui eiſdem prouinciæ ſunt, ſuſcipi, ac ſeruari.
Vna verò præter ceteras cauſa eſt, vt, qui in varias,
diuerſaq; mundi partes ad Euangeliū propagationē
mittebantur, eorum omnium & vna eſſet doctrina,
& vnum Apoſtolicum munus, & vna apoſtolica vite
ratio. Quæ ſanè res docet, eiſdem prouinciæ epiſco-
poſ, quamuis diſtinctis, diuerſiq; diœceſibus præſint,
eodem tamē vniꝝ prouinciæ quaſi vinculo deuinctoſ,
vna etiam, eademq; diſcipline eccleſiaſtica ratione,
eiſdem præſcriptis legibus, ac morum regulis fideles,
ſibi commiſſoſ, ad viam ſalutis dirigere debere. Id ſi-
nè oſtendunt, atque aded iubent, ſanctiſſimorum pa-
trum ſanctioneſ, & conciliorum canoneſ, quibus hoc
de genere præter alia illud cautum eſt, vt eccleſiaſti-
ciſ inſtitutiſ Metropolitanæ eccleſiæ ſe ſe reliqua pro-
uinciales diœceſeſ conforment. Ex hac porro coniu-
ctione, concordiq; ſollicitudine, & coniunctiſſimo
ſtudio maxima commoda, maximaq; adiuueta pro-
ficuntur, non ſolū ad facilem Eccleſiæ commiſſæ
gubernationem, ſed etiam ad omnem populorum in

via Domini progressionem. Hinc enim firmissimum
 cuiuscunque instituti presidium, hinc rituum Eccle-
 siasticorum, sanctarumque consuetudinum perennis
 conseruatio; hinc disciplina omnis robur perpetuum,
 hinc rerum salutarium sanctissimum firmamentum,
 hinc prompta omnium, paratissimaque ad obediendum
 voluntas, hinc praeclara illa bene agendi, recteque exe-
 quendi contentio, & religiosa emulatio. At verò ubi
 contra res agitur: vix dici potest, quanta inde incom-
 moda, quam multa difficultates emanent. Vos con-
 scijs estis patres, quam vera sint, quae narramus: sed
 aliqua ex parte ob oculos ea proponamus. Si quis ve-
 strum est, qui in oratione frequens sit, caelestium con-
 templationum studiosus, in episcopali Ecclesiae statio-
 ne assiduus, episcopalibus item officijs, studijs, & la-
 boribus totus addictus, abstinentiae, ac ieiunio dedi-
 tus, hospitalis, pauperum, viduarum, pupillarum ve-
 re pater, & pastor, piorumque locorum patronus, &
 sanctorum institutorum sollicitus auctor: rursusque, si
 alius eiusdem prouinciae Episcopus haec omnia vel re-
 misse agit, vel negligit, vel, quod grauius est, contra
 facit, vel ab alio Episcopo diligenter acta, minus com-
 mendat; certè omnia inde incommode accidunt non
 sine grauisimo detrimento. Sed locus hic est, Patres,
 ut accendamus nos ipsos, si attentius res ipsas specta-
 mus. Ille, qui optimi pastoris regulas sibi proposuit,
 predicationis munus ad Tridentini Concilij praescrip-
 tum perpetuò exequitur. Iste, qui dignitatis episcopa-
 lis amplitudinem, non labores, censum, non onus, vita-
 otium, non perpetuam illam sollicitudinem, multis

Vigilantis
 & remissi
 episcopi
 collatio

*curis implicitam, in animo sibi constituit, vel rard, vel
 fortasse nunquam verbi Dei pabulum populo mini-
 strat. Ille Synodum diocesanam annuersariam de
 more celebrat: hic ne statas quidem clericorum &
 sacerdotum congregationes habet, ne dum Synodum
 conuocat: ille visitationem diocesanam perenni stu-
 dio obire contendit: hic gregis sui vultum neque ag-
 noscit, nec verò vt ab ouibus agnoscat, paterna
 id charitate studet. Ille nihil non agit, nihil non at-
 tingit, vt morum corruptelas eripiat, vt vitia &
 peccata corrigat, atque emendet, & quoscumque
 aberrantes ad viam salutis reuocet: hic populari o-
 pinione cum omnia metiatur, hominibus placere vult,
 peccata hominum dissimulat, sapèque causam præ-
 bet, quamobrem complures à via recta deflectant. At
 vigilantis episcopi sollicitudo in eo etiam versatur,
 vt ecclesiarum cultus splendescat; basilica sarta, recta
 sunt, omni apparatu instructa, omni ornatu, &
 pretioso opere illustres, in omnes partes eluceant;
 diuinorum officiorum pietas florescat; ceremoniarum
 ritus excolatur; chori instructio omnis non mo-
 do retineatur, sed planè augeatur; clerus ad sacras
 doctrinas erudiatur; in clericalis vitæ officijs conti-
 neatur; sanctissimis legibus, edictis, institutionibus
 deuinctus, non modò à flagitijs alienus, sed ab omni
 suspitione integer, purusq; conseruetur. Quà dissi-
 milis verò remissi, negligentisq; pastoris, ac sibi indulgè-
 tis ratio, ac forma sit, vos ipsi videtis. Nulla in eius
 clero ferè disciplina, nulla populi institutio, nulla ec-
 clesiarum instauratio; omnia denique, quæ vndique
 præclara*

præclara episcopali cura splendescere deberent, in situ & squallore propè iacent. His tam diuersis studijs Patres, tantùm abest, vt qui accenso studio ad optima quaque ferebatur, eius industria, & sollicitudo vehementius inflammetur, vt aliquando penè restinguatur: sicque sancta illa æmulatio, quæ tantopere nobis episcopis expetenda est, & valet plurimùm ad omnem disciplinæ propagationem, nulla sit. Accedit etiam aliud incommodum, idque maximum, quòd perspecta hac dissimili pastorum cura, populi episcopi vigilantis diœcesi subiecti, in obediendo contumaciores, & difficiliore sunt; pastori, & patri suo detrahunt; eius benefacta sæpe iniquius insectantur; monita non audiunt; & vt est hominum genus procliuè ad querendas excusationes in peccatis, alterius remissione, & nimia indulgentia abutuntur ad contumaciæ suæ & culpæ omnis patrociniũ. Tanta igitur damna, ac detrimenta rei Christianæ importari perspicimus ex illo dissimili spiritu, quem in pastoribus vnum, vno charitatis vinculo coniunctum, vnoque sollicitudinis studio incitatum, Christus Dominus esse voluit. Ad hoc nos Episcopos is instruit, cum Apostolis in vnum conuocatis, legationem prædicationis Euangelicæ, & ægritudinum curationem hodierno euangelio committit, & certas eis vniuersis regulas Apostolici illius muneris præscribit. Quamobrem persuasum iam habeamus, Reuerendissimi Patres, non mediocrem vtilitatem huius prouincialis Concilij quinti tractatione nos prouinciæ nostræ, Deo in primis iuuante, allaturos esse, si cer-

tam rationem exploratamq; viam planè iam nunc
 tandem inierimus, vt coniunctissimis animis, concor-
 disima voluntate, pari studio, equali zelo, tamquam
 vno pastorali, episcopaliq; spiritu omnes in eam per-
 petuam curam incumbamus, vt prescriptas & nobis,
 & clero, & populo, prouinciaq; nostrae leges, institu-
 ta, disciplinamq; omnem exequamur. At tu, Domine
 Deus omnipotens, qui iussisti, seniores septuaginta de
 populo à Moysè conuocari ad ostium tabernaculi fe-
 deris; illisq; eodem loco commorantibus, adesse, atque
 vnum, eundemq; spiritum largiri dignatus es; quiq;
 apostolis tuis, in vno loco congregatis, spiritum san-
 ctum tuum misisti, eorum mentes illuminasti, corda
 vsque ad eò accendisti, vt incredibili ardore inflam-
 mati, cum se diuinae praedicationis legatos agnosceret
 vno ardentissimo studio, iisdem apostolica disciplina
 institutis, toto terrarum orbe, illa legatione tam ad-
 mirabiliter perfuncti sint: nobis hodie, nomine tuo in
 vnum conuocatis, adesto quaesumus: mentes nostras
 diuini tui luminis splendore illustra, bonitate fove,
 sapientia rege, moderare, atque effice, vt nos vno con-
 silio, iisdem vigilantia officijs, iisdem monitis, iisdem
 exemplis, legationis nostrae etiam munera atque offi-
 cia exequamur, & ita salutariter exequamur, vt
 tandem nos, & fideles prouincia nostrae, vnum in te
 effecti, sempiterna illa gloria in te vno Deo persua-
 mur. Amen.

Oratio ad
 Deum pro
 vnitatem
 nostrorum
 Ecclesiae.

ORA-